

[\(Вечерње новости\)](#)

МАЛИ народи само међусобним удруживањем могу да буду озбиљан фактор у међународној политици. Њихов спас је у сарадњи са суседима - сматра Милош Ковић, професор историје на Филозофском факултету. У разговору за „Новости“ Ковић критички сагледава нову „религију“ модернизма и орвеловске паролe, говори о потреби српске Нојеве барке у времену свеопштег потопа и зашто се не смеју све карте ставити само на Европску унију.



▣ *Бавили сте се Источним питањем у доба Бенгамина Дизраелија када је било недоумица хоће ли овај простор остати под Османлијама, бити подељен између великих европских сила или ће припасти народима који на њему живе. Чини се да су ове дилеме у неку руку и данас присутне?

- Трајна заинтересованост великих сила, које се данас еуфемистички називају „међународна заједница“, за Балкан (кога данас политички коректно називамо „југоисточна Европа“) јесте историјски континуитет. У подели карата, позиције појединих великих сила се мењају. Велика Британија, рецимо, може да буде огорчени непријатељ Србије када закључи да је она повезана са Русијом, као што ће једног часа, када се примети да се српски национални покрет одваја од утицаја Русије, као у време краља Милана Обреновића, бити спремна да ту исту Србију подржи. Русија ће подржавати Србе до тренутка док, рецимо, у време Санстефанског мира 1878. године, не закључи да су Бугари можда важнији за њихове интересе. Континуитет се огледа и у томе да се велике силе и данас укључују у унутрашњу политику балканских земаља, као и у споразумима о подели интересних сфера које неки често подводе под теорије завере, али о којима имамо материјалне доказе.

▣ *Да ли је, онда, илузија да балканске државе саме одлучују о себи?

- Није, ми заиста одлучујемо, јер је реч о динамичном односу између империја и нација, између локалних националиста и односу између самих империја. У том међуодносу мали не смеју да одустану од напора да сачувају свој суверенитет. Српски државници у 19. веку нису се мирили са покушајима великих сила да им одузму право на самостално доношење одлука о сопственој судбини.

*** *Хрватска ће ускоро прославити „бег“ са Балкана, Србија на њему остаје. Због чега наши, а и страни званичници имају сталну потребу да понављају да Србија у сваком смислу припада Европи, као да је то дискутабилно?***

- Сви смо у основној школи из географије учили да је Србија у Европи, али, изгледа да то нисмо научили. Ако је европски идентитет дефинисан пре свега културном припадношћу и кључним историјским ослонцима савремених Европљана, попут грчко-римске цивилизације, хришћанског средњег века, просветитељством 18. века, романтизмом и националним државама 19. века, антифашизмом 20. века, онда је сасвим јасно да српска историја и култура припадају европском наслеђу. Али, постоји видљива разлика између Европе и ЕУ, јер Европа је сложен и променљив културни феномен, док је ЕУ само једна од привремених државних структура. Суштински, поставља се питање несигурности самих Срба и њихове чудновате потребе да сами себи и другима доказују да припадају Европи. У нашој јавности нема дискусије, већ се све своди на орвеловске пароле о томе како Европа, „модернизација“ и будућност само наше деце (јер нас будућност српске деце са Косова изгледа не занима) немају алтернативу. Уместо тога, потребна нам је разумна дебата о томе шта нам чланство у ЕУ доноси, а шта нам одузима.

*** *Шта треба узети у обзир?***

- У самој ЕУ се све више говори о подели на богати „север“ и сиромашни „југ“. На једној страни је немачка моћ и програм штедње који се арогантно намеће земљама које у такве идеје не верују, а на другој је евроскептична владајућа конзервативна странка британског премијера Камерона. Све су то околности које упозоравају српске елите на стрпљење. Моћ САД постепено опада, док је Русија коначно стекла контролу над сопственим ресурсима. Чини се да време заиста ради за нас. Став ЕУ према Србији није кохерентан и те унутаршње разлике морамо да разумемо, као што пажљиво морамо да анализирамо политику Русије која је за нас питање свих питања.

*** У ком смислу?**

- Још не знамо колико би Русија била спремна да иде далеко у политици подршке Србији, у случају њеног пружања отпора „нечасним понудама“ са Запада. Нажалост, Србија традиционално касни у својој спољној политици. Деведесетих је водила политику као да Хладни рат још траје, а двехиљадитих, нарочито у последњих неколико година као да је у Кремљу још на власти Јељцин, а не Путин. У тренутку у ком водеће државе ЕУ воде непријатељску политику према Србији и Србима у региону не смеју се све карте ставити само на ЕУ.

*** Све жетоне вероватно не треба ставити ни на Русију?**

- Наравно, али обратимо пажњу на то да као што у западном јавном мњењу постоји доминантно негативни стереотип о Србима, у руском јавном мњењу је то позитиван стереотип. То је фактор који наши државници морају да имају на уму.

*** Да ли је опоравак економије наш национални интерес?**

- После анексионе кризе 1909, када су и Србија и Русија биле понижене аустроугарским припајањем БиХ, мудри Стојан Новаковић написао је чланак под насловом „Шта сада“, па каже: „култура“. Она отвара сва врата и брише све границе на силу успостављене унутар једног народа. Ми сада можемо да додамо и економију. Али се при томе не можемо одрицати државе. Узалуд и културна продукција и економски успеси уколико дозволимо да будемо сведени на статус Курда - народа без државе. Већ имамо државу ограниченог суверенитета, јер на Косову, које је де јуре територија Србије, имамо стране окупаторске снаге. Није, дакле, реч само о окупаторској „мекој моћи“ која се изражава кроз контролу над београдским политичарима и медијима. Тај узани, преостали простор нашег суверенитета морамо, упорно и мудро да ширимо.

*** Могу ли Срби да се сагласе око пет кључних ствари које надилазе политичке поделе?**

Пише: Милош Ковић
недеља, 02 јун 2013 10:31

- Мислим да бисмо морали да се сложимо да се српско друштво гради на принципима демократије, људских права и права мањина, око одбране националног суверенитета и државног територијалног интегритета, одговорног односа према културном наслеђу. Потребан нам је званичан културни модел, у оном смислу у коме он одавно постоји у Британији, Француској или у САД. То би био онај неопходни минимум који се стиче кроз школу и медије. Из њега би свако могао да крене у потрагу за сопственим идеалима, који би, наравно, могли да подразумевају и оспоравање тог постојећег културног модела. Рекао бих да би његове упоришне тачке у историји поред онога што сам рекао о демократији, људским и мањинским правима, могли да буду: Свети Сава и Свети Симеон, Косовски завет, Доситеј Обрадовић и Карађорђе, ослободилачки ратови од 1912. до 1918, отпор фашизму 1941-1945 и коначно сећање на масовна страдања у 20. веку - на Јасеновац, „Олују“ и „Милосрдног анђела“. Том, званичном моделу, припадала би и имена која не долазе са територије онога што данас зовемо Србијом: Његош, Андрић, Селимовић, Пупин, Тесла, и средњовековне фреске и дело Надежде Петровић, Кир Исаиа Србин, Филип Вишњић, Мокрањац, Смак, Ју група, Рибља чорба, Партибрејкреси, Београдски синдикат. Нека врста наше Нојеве барке, поруке у боци, у времену свеопштег потопа.

*** Да ли је припадност малом народу „часна судбина“?**

- Да. Нама је утолико лакше јер смо мање у искушењу да освајамо и покоравимо друге народе. Мада, и ми Балканци познајемо своје микроимперијализме. О малим народима је најбоље писао велики чехословачки државник Томаш Масарик. Он каже да се демократија састоји у томе да и „најмањи“ и „најнеугледнији“ појединци или групе у једном друштву имају право на достојанство и на сопствено мишљење, баш онако као што и „мали народи“ имају право на суверенитет, на самостално доношење одлука и на одбрану свог достојанства. Мали народи само међусобним удруживањем могу да буду озбиљан фактор у међународној политици. Спас је у сарадњи са суседима, у паролу „Балкан балканским народима“. Ако сте у непрекидном националистичком сукобу са својим суседима, ту ће велике силе да мешетаре. Југославија је била покушај да се такво стање превазиђе. Лако је, међутим, извикивати пароле јер на делу неће бити лако успоставити пријатељске односе између, пре свега, Србије и Хрватске, односно Србије и Велике Албаније која се пред нашим очима ствара.

*** Иду ли модернизација и национална идеја руку под руку?**

- Подела на националисте и грађанисте код нас је потпуно бесмислена. Идеје народног суверенитета, нације, демократије и људских права историјски и практично потпуно су

Пише: Милош Ковић
недеља, 02 јун 2013 10:31

нераздвојни и то на Западу зна свака просечно образована особа. Тамо је ствар доброг укуса не хвалити се својим патриотизмом, својом породицом или имовинским стањем. Сама је модернизација иначе врло потрошена реч, теоријски модел из друштвених наука шездесетих година прошлог века. У нашој јавности се модернизација, међутим, претворила у нову религију, баш као некада маркисзам, свodeћи се на крају на улагање свих могућих напора да личимо на Енглезе или Немце. Ако нисмо као они, онда се као права колонизирана робовска нација, морамо запитати - шта није у реду са нама? Одговори се, потом, траже у далекој српској прошлости.

*** Како гледате на однос цркве и државе данас? □**

- Принцип њихове одвојености тумачи се кроз паролу да црква нема права да се изјашњава о текућој политици, што је бесмислица. Живимо у лаичком друштву и одвојеност цркве и државе значи да данас мишљење СПЦ не обавезује свакога, јер у овој земљи живе и муслимани, католици, протестанти, атеисти. Апсурдно је то што смо дозволили и најмањој невладиној организацији (НВО), са мутним изворима финансирања, да има своју реч, док ућуткујемо СПЦ због погрешно схваћеног принципа лаичке државе.

Оцрњују ли Србе неки нови уцбеници историје и више него холивудски филмови?

- Историографија прати однос снага у свету. Упоредо са обнављањем моћи Немачке мењају се и идеолошке и академске парадигме. За оне који се баве ревизијом модерне српске историје корен онога што се десило у Сребреници је косовски завет, Његошев „Горски вијенац“ проглашава се Библијом етничког чишћења, а Гарашаниново „Начертаније“ је темељ великосрпског агресивног пројекта на Балкану. О Балканским ратовима се искључиво пише као о континуираном истребљивању несрпског становништва, пре свега Албанаца. Видимо како се губе и разлике између повода и узрока Првог светског рата.

*** Јесу ли Срби заробљени у митове више него други народи?**

- Апсолутно не, сваки идентитет почива на неком миту. Идентитети фудбалских навијача или наши породични идентитети почивају на митовима. Они су извор свеколике

Водеће државе ЕУ воде непријатељску политику према Србији

Пише: Милош Ковић
недеља, 02 јун 2013 10:31

европске и светске културе. Када је реч о практичној политици, ствари се морају видети онаквим какве јесу, али оно што нас покреће су митови, вера и завети.